

Mistahes abi, isegi struktuuriabi, pakutakse vaid selleks, et omal jalal edasi minna. Kas jaksame?

Kersti Kaljulaid

Kümme aastat Euroopa Kontrollikoja liikmena on õpetanud paremini nägema Euroopa Liidu eelarvega seotud riske. Sellepärast on siin loos vähe juttu uue, 2014–2020 ühtekuuluvuspoliitika positiivsetest külgedest – keskendumine eesmärkide saavutamisele, tulemustasu, lihtsustatud deklareerimine 100-protsendilise riigihankega kaetud kulude ja väiksemate projektide puhul, võimalus kasutada erinevaid fonde sama eesmärgi hüvanguks, ühine regulatsioon ühtekuuluvusfondide ja maaelu arengu vahendite puhul jms. Riigis, kus väga suur osa avalikest investeeringutest tehakse Euroopa Liidu rahaga, ei saa kuidagi mööda vaadata nendega kaasnevatest riskidest. Järgnev kirjatükk on kahtlemata mõjutatud autori ametist ja lähtub lootusest, et ehk õnnestub õppida teiste vigadest ja jätta vähemasti suureformaadilised eksisammud ise tegemata.

Hispaania valitsus pani tänava müüki ühe lennujaama. Hind 100 miljonit eurot, soetusmaksumus kümme korda enam. Ehitamist finantseeris Euroopa Liit. Kui lennujaama müüa ja lennujaamana kasutada ei õnnestu, rakenduks põhimõtteliselt eelmiste finantsperspektiivide ainuke tulemusel põhinev abikõlblikkuse kriteerium: objekt peab olema sihtotstarbelises kasutuses, selleks et olla abikõlblik. Rakenduks. Kas ka tegelikult rakendub, on teadmata, sest objekt on ammu lõpetatud ja niipalju lennukeid suutis Hispaania sinna lennujaama esimestel aastatel ikka suunata, et objekt oleks abikõlblik. Lennukitega on lihtne, lähevad, kuhu kästakse. Veega on keerulisem: võid küll ehitada veejaotussüsteemi, aga kui see ikka kuival on, siis ei suuda isegi mitte abikõlblikkuse perioodiks kusagilt leida neid hädavajalikke miljoneid kuupmeetreid, mida kontrollivatele Euroopa Liidu ametnikele ette näidata. Need ja teised hädad viisid Hispaania olukorda, kus 1999. aastal lõppenud finantsperspektiivi struktuurivahenditele rakendati 1,8 miljardi euro suurust finantskorrektsiooni, millest, tõsi küll, tegelikult tagasimakseks kujunes 155 miljonit, ülejäänud jõudsid riik ja regioonid uute projektidega „ära katta” (Annual reports on the EU budget and the European Development Funds by European Court of Auditors, Chapter 1). Sellegipoolest ei olnud poliitikutele meeldiv 2012. aastal leppida asjaoluga, et enam kui kümme aastat tagasi tehtu eest oluline rahaline „karistus” määrati.

Seda vana lugu tasub meenutada sellepärast, et 2014–2020 finantsperspektiivi reeglite järgi tulnuks hispaanlastel tagasi maksta kõik see 1,8 miljardit osalt valesti, osalt kasutult kulutatud raha. Ühtegi neist korrektsioonidest ei määratud Hispaania „enesekaebuse” alusel ega leitud jooksva aruandlusaasta jooksul või sellele järgnenud paari kuu jooksul, kui uues perioodis eelmine aasta suletakse. Uuel perioodil vaikib muusika 15. veebruaril ning sellel hetkel fikseeritakse kõik head ja vead. Mis on deklareeritud ja seda väärrib, makstakse kinni Euroopa Liidu eelarvest. Kui on deklareeritud abikõlbmatuid kulusid, siis loomulikult raha välja ei maksta, aga erinevalt aastal 2013 lõppenud ja veel varasematest finantsperspektiividest ei saa liikmesriik pärast aasta sulgemist vigade avastamisel enam hakata mängima mängu „proovi uuesti”.

Seni sai ikka ja alati esitada uue kuludeklaratsiooni kasvõi juba riigieelarvest valmis ehitatud objektile ja Euroopa Komisjon maksis jälle välja, kui projekt oma eesmärkidelt sobis põhimõtteliselt ühtekuuluvusfondist rahastamiseks. Euroopa Komisjon ei olnud seejuures eriti pirtsakas. Näiteks õnnestus leedulastel vahetada säästliku energiatarbimise projektid

helikopterite ostmise vastu, et vältida raha kaotsiminekut haldussuutmatuse tõttu; selline vangerdus tekitas pahameelt küll Leedu ajakirjanduses, aga mitte Euroopa Komisjonis.

Mingeid olulisi piiranguid eelmistel perioodidel ei olnud, tagasi lükatud deklaratsioonide asemel sai esitada uusi taotlusi kuni finantsperspektiivi lõpuni ja olenevalt liikmesriigist veel kaks või kolm aastat pärast seda, kusjuures koos uue perioodi rahade avanemise viibimisega pikendati seda viimastki tähtaega veel kuue kuu võrra 2009. aastal. Pidi olema püstisuutmatu, et neil tingimustel oma raha mitte kätte saada – Hispaania jäigi tõesti see 155 miljonit saamata, sest aeg sai otsa. Arvatavasti ei jõua ka Rumeenia talle eraldatud ümbrikku perioodil 2007–2013 ära kasutada, sest niivõrd massiliselt esitatakse vigadega kuludeklaratsioonid, et sellel vaesel riigil pole lihtsalt suutlikkust teha uute ja paremate projektide kuludeklaratsioonidega asendada. Samasugused riskid on Tšehhis.

Vaesemal riigil ei ole ka oma eelarvest võtta realiseeritud, kuid põhimõtteliselt abikõlblikke projekte. Suuremad ja jõukamad lausa hoiavadki teatud hulga investeringutest „euroreservis”, mis võimaldab kiiresti asendusi teha ja tagab eraldatud ressursi viimseni ärakasutamise. Need projektid tehakse oma rahaga, kuid euronõudeid arvestades.

Vana süsteem oli poliitikutele väga mugav. Nii kaua kui kestab finantsperspektiiv ja pole lõppenud sellega seotud programmide sulgemine (2007–2013 perioodis kestab sulgemisfaas arvatavasti aastani 2020), ei ole kellelgi mingit „lõpparvet”. See tähendab, et ühtegi valitsust Euroopas ei saa süüdistada suutmatuses Euroopa Liidu struktuurivahendeid ära kasutada. Kui pilt on selge, siis on raha kasutamisperioodi algusest – reaalselt aastast 2009 – möödunud mitu valimistsükli ja tehtu seotus konkreetsete valitsuste konkreetsete tegudega jääb häguseks.

Uus rahastusmudel on palju põnevam: juba aasta jooksul pärast üheaastase aruandlusperioodi sulgemist saab suuremas osas selgeks, kui palju Euroopa Komisjon või Euroopa Kontrollikoda leiab kuludeklaratsioonides vigu. Praeguse Euroopa Parlamendi ja ka komisjoni tõlgenduses on see raha liikmesriigi jaoks kadunud. Uues reeglistikus on netokorrektsioonide osa sõnastatud ebaselgelt, kuid Euroopa Parlament palus Euroopa Komisjonilt 2012. aasta majandusaruande kinnitamise raames täpsustavat tõlgendust ning selle komisjoni poolt ametlikult vastu võetud selgituse kohaselt ühtegi pärast sulgemist avastatud viga enam andeks ei anta. Iga liikmesriigi administratiivset suutlikkust ei näita muidugi mitte ainult see, kui vähe suudetakse eksida, sest eks tegijal ikka juhtub. Oluliseks muutub, kui palju probleeme ise avastatakse ja kuludeklaratsioonidest kõrvaldatakse või õigeaegselt komisjonile ette kantakse – enne iga-aastast „sulgemisprotseduuri” saab endiselt uusi kuludeklaratsioonid esitada.

Ühelt poolt on uue perioodi reeglid palju karmimad, teiselt poolt on liikmesriigid ja parlament võtnudki 2014–2020 finantsperspektiivi vastu nii, et kulutamislubadusi on rohkem, kui eelarvetulusid on planeeritud, vahe on peaaegu 52 miljardit eurot (Council Regulation (EU, EURATOM) No 1311/2013 of 2 December 2013 ...). Juba selles perspektiivis igal aastal süvenevale aastalõpu likviidsuskriisile võib 2020. aastaks lisanduda see, et raha eelarves lihtsalt lõpeb. Praegu on parlament alati saanud nõuda, et liikmesriigid suurendaksid aasta lõpus sissemakseid eelarvesse perioodi esimestel aastatel tegemata jäänud maksete katmiseks. Aga mis saab siis, kui 2020. aastaks on legitiimseid kuludeklaratsioonid enam, kui eelarves raha oligi? Sellega kavatakse ilmselt tegelda siis, kui raha otsas.

Näeme, et vähem kui kümne aastaga on Euroopa Liidu eelarve kasutamisega seotud põhiküsimused muutunud. Aastani 2010 oli Euroopa Parlament komisjoni tegevuse suhtes

pidevalt kriitiline, sest see ei suutnud eelarves olevat raha välja maksta – liikmesriigid esitasid vähem kuludeklaratsioone, kui aasta alguses oli loodetud. Nüüd on palju rohkem huvi raha otstarbeka või vähemasti juriidiliselt korrektse kasutamise vastu ja väljamaksete väike maht ei tee muret kellelegi peale nende riikide, kellel on palju saada ja vähe võimekust kulutada. Arvatavasti jääb praegu alanud finantsperspektiivi lõpus nii mõnelgi riigil oma ümbrik täies mahus kätte saamata, sest tehtud vigade arvelt enam aastaid hiljem uusi kulutusi deklareerida ei saa, perioodi jooksul peatab komisjon makseid kergekäelisemalt kui seni ning rakendab meelsasti üldisi finantskorrektsioone vähendamaks vajalikke väljamakseid, et jääda napi eelarve piiridesse. Kas neis tingimustes realiseerub ka selleks perioodiks antud lubadus, et viie protsendi ulatuses kogu eelarvest võib maksta nii-öelda tulemuspreemiat raha eeskujulikele kasutajatele, on esialgu ebaselge. Kuid kiire ja puhas endale eraldatud ümbrikusisu kulutamine muutub väga oluliseks, tagasiside kiiremaks ja ka netosaajate riikide poliitikutel tekib senisest suuremaid ja märksa kiiremini realiseeruvaid reputatsiooniriske seoses Euroopa Liidu eelarve kasutamisega. Kellegi arvelt peab see puuduolev 52 miljardit eurot ju lõpuks kokku hoitud saama.

Poliitikud peavad vastutama selle eest, kui palju lubatud tehnilisest abist kasutatakse Euroopa Liidu eelarve administreerimiseks liikmesriigis. Pealtnäha tundub igati loogiline kasutada ära kogu lubatud neli protsenti tehnilist abi – kui ta kord juba lubatud on. Aga kas oleme kindlad, et meie põllumehed – maaelu arengufondi toetuse saajad – on nõus ja aru saanud, et Eesti kasutab (nagu ka vanas perioodis) maksimaalse lubatud neli protsenti neile määratud vahenditest selleks, et see raha põllumeesteni toimetada? On liikmesriike, kes võtavad endale kohustuse katta abi administreerimisega seotud kulutusi, nii nagu ka liikmesriike, kes sadade kaupa töölevõetud ametnike vormistavad palgasaajateks tehnilise abi arvelt, vähendades sedasi Euroopa Liidu eelarvest abisaajateni jõudvat summat. Lihtsam on tehnilise abi täies mahus kasutamist põhjendada ühtekuuluvusfondide administreerimisel, sest need vahendid on ju ajutised, Eesti elujärje lähenemisel Euroopa keskmisele vähenevad summad eelduste kohaselt juba pärast 2020. aastat. Maaelu arengufondiga on aga teisiti: kogu põllumajandussektorile antav tugi on delegeeritud alaliselt Euroopa Liidu eelarvesse, täiendavate toetussummade määramine liikmesriigi enda eelarvest on piiratud; niisiis vähendab tehniline abi alati abisaajateni jõudvat rahasummat, sest vastavatele ametnikele ei taha riik – poliitilise otsusega – riigieelarvest palka maksta. Nii võib, nii on legaalne, aga see suurendab pisut veel abisummade ebavõrdsust liikmesriikide vahel: Prantsusmaa katab kogu maaelu arenguga seotud abi administreerimise kulud ise, sama teed läheb uuel perioodil näiteks Ungari.

Eesti Rahandusministeerium on palunud planeerida ühtekuuluvusfondide kulutusi arvestusega, et 2020. aasta jääb Eestile viimaseks „suurte toetuste” aastaks. Riigi investeeringud tee-ehituse, haiglavõrku jm ei saa aga lakata, nii nagu ei saa lakata aktiivsed tööturumeetmed või vaesusega võitlemise meetmed. Perioodil 2014–2020 suureneb kõikides riikides Euroopa Liidu käsul sotsiaalfondi kulutuste määr ühtekuuluvusvahenditest mitte vähem kui 23,1 protsendini (Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013...). Eestis tõuseb sotsiaalfondi maht 390 miljonilt eurolt 587 miljonile uuel perioodil (http://www.struktuurifondid.ee/public/EL_toetuste_infograafika_2014-2020.jpg). On selge, et suur osa sotsiaalfondi alt üles ehitatud meetmeid tuleb kohe riigieelarvesse üle võtta, kui Euroopa Liidu finantseerimise maht väheneb. Arutleda võib selle üle, kas regionaalfondi kulutused on sellise iseloomuga, et neid oleks vaja ligikaudseltki sarnases mahus pärast 2020. aastat jätkata, aga negatiivse otsuse puhul peab arvestama selle otsuse mõju teatud majandussektoritele. Ilmselt jätkub 2014–2020 perioodi väljamakseid aastani 2023 ja midagi

saab ka järgmises perioodis, aga uue perioodi prioriteedid võivad suuresti erineda vanadest, mis koos väheneva summaga võib avaldada majandusele olulist mõju. Seega on rahandusministeeriumi soovitus kasutada nn viimsepäevaplaneerimist põhjendatud.

Euroopas on üks riik, mis on läbi elanud suure struktuurivahenditest võõrutamise – õnnetuseks koos globaalse finantskriisiga. Järgmised statistilised andmed pärinevad Euroopa Komisjoni rahastatud uuringust, mis valmis just nimelt sellise grandi raames, mille alt püütakse uurida ja ennustada ühtekuuluvuspoliitika mõju Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele (Ferry 2013). Niisiis igati kohane materjal käsitlemiseks hoiatava eeskujuna.

1994. aastal oli Hispaania sisemajanduse kogutoodang inimese kohta 78,6 protsenti Euroopa Liidu toonasest keskmisest. 2003. aastaks, vahetult enne võrdlusbaasi olulist muutumist, oli Hispaania saavutanud 87 protsenti Euroopa Liidu keskmisest sisemajanduse kogutoodangust inimese kohta. Riigi majandus arenes pidevalt kiiremini kui Euroopa Liitu kuulunud riikide keskmine, see trend jätkus aastani 2007. Perioodil 2000–2007, võttes nüüd juba arvesse EL 25 näitajaid, saavutas Hispaania sisemajanduse kogutoodang inimese kohta taseme, mis ületas Euroopa Liidu keskmist, kasvades 105 protsendini. Hispaania, kuhu läks koguni 27 protsenti perioodi 2000–2006 tõukefondide vahenditest ja kes sai ligikaudu veerandi kogu struktuuripaketist ka varasemal perioodil, saavutas struktuurivahendite toel olukorra, kus Hispaania majanduse suurim „spetsialiseerumine” oli suunatud infrastruktuurirajatiste ehitamisele. Juba 2000. aastal oli Hispaania ehitussektori osakaal majanduses (mõõdetuna tööhõive kaudu) palju suurem kui Euroopa Liidus keskmiselt – 11,1 protsenti vs 7 protsenti. 2007. aastaks saavutati uus rekord – 13,1 protsenti kõigist riigi töötajast sai oma sissetuleku ehitussektorist. Euroopa Liidu keskmine, nüüd juba EL 27 keskmine, oli sel ajal ainult 7,7 protsenti. Viimases otsas ei aidanud enam kaasa ainult Euroopa tõukefondid, globaalne rahanduskliima soosis ka kinnisvaralaenude võtmist, mida kahtlemata omakorda julgustas peaaegu 15 aastat kestnud konvergens Euroopa Liidu tugevamate majandustega ja oluliselt tõusnud sissetulekute tase.

Periood 2009–2014 on Hispaaniale olnud keeruline. Kõige vähem kannatavad aga need seitse regiooni, kes juba algusest peale (aastast 1989) ei kvalifitseerunud massiivse struktuuriabi saajatena ja kus ehitussektori osakaal ei tõusnud kunagi tasemele, mis saavutati suuremat abi saanud piirkondades. 1989. aastal, kui algas Hispaania abistamine struktuurivahendite toel, oli suurem osa Hispaaniast, 17 regiooni (77% riigi territooriumist), abikõlblik kui majanduslikult vähearenenud piirkond (Objective 1 piirkond). Sellel perioodil läks struktuuriabi eranditult infrastruktuuri ehitamiseks. Tõsi, seda abi oli veel võrdlemisi vähe, 1994–1999 perioodiks pakuti Hispaaniale enam kui kaks korda rohkem struktuuriabi kui eelmisel perioodil, 188 eküüd *per capita*. Kogu pealtnäha positiivsest arengust hoolimata ei muutunud Hispaania majanduse struktuur Euroopa Liidu abi toel sugugi konkurentsivõimelisemaks: aastal 2000, kui Hispaania oli juba saavutamas Euroopa Liidu keskmisega võrreldavat sisemajanduse kogutoodangut inimese kohta, investeeriti selles riigis ikka veel teadus-arendustegevusse ainult 0,9 protsenti sisemajanduse kogutoodangust, 2010. aastal 1,37 protsenti. Hispaania jäi ka pärast esimest abiperioodi, mis lõppes 1994, saama valdavalt infrastruktuuriabi – üle poole struktuurivahenditest kulus jätkuvalt tee-ehitusele ja linnade infrastruktuuriprojektidele, kuna seda peeti endiselt suurimaks pudelikaelaks Hispaania arengus. Vähem raha suunati aktiivsete tööturumeetmete juurutamiseks, kuigi tööpuudus oli Hispaanias kaunis kõrge ka juba Euroopa Liidu eelarveperioodil 1994–1999. Ettevõtluse arendamiseks ja majanduse struktuuri moderniseerimiseks ei kulutatud peaaegu mitte midagi, kui välja arvata põllumajandussektori ettevõtete subsideeritud investeeringud. Pilt oli pisut parem Objective 2 (abi suunatud piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive kasvatamisele) regioonides.

1994–1999 perioodi prioriteetideks said küll tee-ehituse asemel tööstuspiirkondade looduskeskkonna taastamine, kommunikatsiooniinfrastruktuur ja transpordiprojektid, aga ettevõtete restruktureerimiseks määratud vahendite kasv jäi siiski tagasihoidlikuks. 2000–2006 perioodi tähtsamateks objektideks kujunesid raudtee-, mere- ja õhustranspordi infrastruktuuriprojektid. Tähelepanuväärne on, et kui regioonides, mis enam Objective 1 abi ei saanud, tõusis sel perioodil oluliselt majanduse moderniseerimisele suunatud vahendite osakaal, siis vaesemad piirkonnad jäid ikkagi valdavalt betoonrajatiste juurde. Kellel enam teid vaja polnud, rajas veepuhastus- ja veevarustussüsteeme. Hispaania ei saa sugugi vähe ühtekuuluvusvahendeid ka 2007–2013 perioodil (35 miljardit eurot), aga Euroopa Komisjoni soovitude põhjal liikus riik järsult muude meetmete suunas, niisiis suundus tähelepanu tehnoloogiale ja innovatsioonile, ka keskkonnanahoiu meetmetele. Raha hulk 2000–2006 aastatega võrreldes vähenes 60 miljardilt eurolt (2004. aasta hindades) 35 miljardile ja sellestki ei lubatud enam valdavalt betooni valada. 2009. aastal lisandus finantskriis ja kadus Hispaania suutlikkus hoida ehitussektorit vee peal eelarverahaga, haihtus inimeste laenuvõime ja kinnisvaramull ühes sellega.

Kuigi Hispaania majandus arenes Euroopa Liidu tulusiirete toel kiiremini kui Euroopa Liidus keskmiselt, puudub sel avaliku sektori investeeringul oluline kasvu soodustav efekt – Hispaania sai rohkem kui ühe protsendi oma sisemajanduse kogutoodangust tõukefondidest, lisaks abi mehaanilisele mõjule hinnatakse, et sisemajanduse kogutoodangule lisandus kõigest 0,78 protsenti majanduskasvu aasta kohta kogu perioodil 1989–2006 (Sosvilla-Rivero, Herce 2004). On koguni leitud, et vaesemate regioonide paranenud infrastruktuur ei aidanud üldse kaasa sealse majandustegevuse elavnemisele, vaid vastupidi – suurenes imporditavate kaupade pakutud konkurents kohalikule toodangule. Ja kuigi Hispaania majanduskasv kiirenes, ei saavutatud ühtekuuluvuspoliitika üht peamist eesmärki – arengu erinevuste vähenemist regioonide vahel Hispaanias endas. Regioonide suhteline panus Hispaania sisemajanduse kogutoodangusse ei ole muutunud. Vaesemate sissetulekud lähenesid küll Euroopa keskmisele, kuid Hispaania enda rikkamate regioonide sissetulekud kasvasid samuti kiiresti. Nii ei vähenenud palgataseme erinevus regioonide vahel sugugi. Ka tööpuudus ei vähenenud Objective 1 ehk vaesemates regioonides rohkem kui mujal. Veelgi hullem – majanduse struktuur ei muutunud, kui välja arvata ehitussektori eelisareng! Mistõttu on loogiline, et kohe kui pärast laienemist hakkas struktuuriabi Hispaaniale vähenema, suurenes mahajäämus Euroopast, koos tööpuuduse järsu kasvuga eriti ehitussektoris, millele Hispaania oligi struktuurivahendite toel spetsialiseerunud!

Eelöeldust on lihtne tuletada mõned mõõdikud, mis aitavad meil aastal 2020 aru saada, kuidas õnnestus Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rakendamine Eestis perioodil 2004–2020. Näiteks selline loetelu.

- Eesti majandus on kasvanud kogu perioodi vältel palju kiiremini kui kogu Euroopa Liidus ja oluline osa on selles struktuurivahendite efektil. Palgakonvergens muu Euroopaga ei jää maha majanduse üldisest konvergensist ning on jaotunud regionaalselt ühtlaselt.
- Eesti majanduse struktuur on arenenud kõrgema lisandväärtusega tootmise suunas ja seejuures on oluline Euroopa struktuurivahendite (ning teadus-arendusrahade) efekt.
- Eesti 2021. aasta riigieelarve on tasakaalus ja Euroopa Liidu vahendite vähenemist (tulenevalt saavutatud konvergensist Euroopa Liidu keskmise sisemajanduse kogutoodangu tasemega) suudetakse kompenseerida jooksva aasta tuludest. Perioodil 2017–2020 on Eesti valmistunud toetuste vähenemiseks ning viinud ellu ülejäägiga eelarve poliitikat nii, et

vajalike meetmete jätkuv rahastamine juba Eesti enda eelarve tuludest ei vii eelarvet tasakaalust välja (hea küll – viib, aga vaid kuni kolmeks aastaks, kuid selleks ongi 2017. aastast reserve kogutud).

– Eestis ei suurene Euroopa Liidu toe vähenemisel tööpuudus sektorites, mis on enim mõjutatud struktuurivahendite sissevoolust. Aktiivsed tööturumeetmed on valmistunud reageerima ja pakkuma täiendus- ning ümberõpet.

– Oluliselt ei lange sotsiaalset turvatunnet pakkuvate meetmete tase sellest hoolimata, et Euroopa Sotsiaalfondi tugi järsult kahaneb.

– Euroopa Liidu vahenditest püsikulusid loovaid objekte rahastanud omavalitsustes ei ole langenud muude vajalike kulutuste tase, objektide ülalpidamine ei ole eelarvest välja tõrjunud sotsiaal- ega hariduskulutusi.

– Perioodil 2007–2013 rajatud meditsiini- ja sotsiaalobjektid ei ole haigekassa eelarvest välja tõrjunud palga maksmiseks vajalikke vahendeid, arstide ja muu meditsiinipersonali palgatõus on olnud oluline.

– Eesti riigieelarve ja kohalike omavalitsuste eelarvete koostamine on ühtekuuluvusabi kasutamise tõttu igal pool lihtsam, mitte keerulisem.

Päris lõpuks julgeksin küsida: miks anname aru Euroopa Liidu vahendite kasutamise kohta peamiselt Brüsselisse? Miks ma ei leia internetist kaarti, mis näitaks kogu ühtekuuluvusvahendite ja maaelu arenguks mõeldud ressursside kasutamist Eesti kaardil? Valin välja linna või küla ja näen kohe, kuidas seal on inimestele Euroopa rahadega head tehtud, mida on rajatud, keda on koolitatud, kui palju on tulnud toiduabi, millised riigihanked on euroabi tarbeks olnud vajalikud ja kes need võitis, kui palju õigupoolest läks maksuma küla serval seisva vana lossi renoveerimine? Seda mõtet olen kõrgematele riigiametnikele Eestis varemgi tutvustanud – on meil siin e-riik või ei ole? Tehkem see tegelikult oluline raha rahvale lihtsalt nähtavaks! Ei maksa unustada, et sotsiaalne kontroll on avaliku raha kasutamisel oluline abimees – veel enne, kui Euroopa Kontrollikoda asutati, söe- ja teraseliidu perioodil, valvas Euroopa vahendite otstarbekuse järele tihti kohalik kogukond: kui toetustest võimaldati endistele kaevuritele ehitada tagasihoidlikke ühepereelamuid, et vältida endiste kaevanduspiirkondade tühjenemist, jälgis kohalik kogukond usinasti, et abi saaksid need, kellel tõesti peenike pihus, ja et ehitatavad majad ei oleks liiga uhked!

Kasutatud allikad

Annual reports on the EU budget and the European Development Funds by European Court of Auditors, Chapter 1.

COUNCIL REGULATION (EU, EURATOM) No 1311/2013 of 2 December 2013 laying down the multiannual financial framework for the years 2014-2020.

Ferry, M. (2013). Cohesion Policy and Its Components: Past, Present and Future. WP 8 Task 2: Cohesion Policy Lessons from Earlier EU/EC Enlargements. Spain Case Study Report.

REGULATION (EU) No 1303/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006.

Sosvilla-Rivero, S., Herce J. A. (2004). La Política de Cohesión europea y la economía española: evaluación y prospectiva. Documento de Trabajo 2004-20R, FEDEA, Madrid.